

Ю. В. Улус'ян

*здобувачка III курсу першого (бакалаврського) рівня освіти
спеціальність «Економіка»*

Науковий керівник: д. е. н., проф. І. А. Ломачинська

РЕСУРСИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Ресурси та ефективність їх використання є надзвичайно актуальною проблемою у сучасному світі, де екологічні проблеми, економічні виклики та глобальні потреби в сфері соціальної справедливості вимагають від усіх секторів суспільства відповідального ставлення до природних та людських ресурсів. Ефективне використання ресурсів не лише допомагає зменшити вплив на навколишнє середовище, але й сприяє економічній стійкості та забезпеченню більш справедливого розподілу благ. Таким чином, питання ефективності використання ресурсів є ключовим фактором сталого розвитку національних економік та глобальної економічної системи в цілому.

Ресурси – це різноманітні елементи та засоби, що є в розподіленні економічної системи або суб'єкта господарювання, включаючи наявні запаси, цінності, можливості та реальні інструменти. Ресурси слугують основою для функціонування та розвитку системи, ефективне використання яких спрямоване на досягнення конкретних економічних цілей, виробництво товарів і послуг, а також задоволення потреб суспільства.

Еволюція наукових знань про економічні ресурси відображає перехід від простого розуміння їх як фізичних елементів до визнання складності та різноманіття ресурсів, які включають

фінансові, людські, природні та інформаційні активи, кожен з яких відіграє ключову роль у сучасній економіці.

Ефективне використання ресурсів вимагає комплексного підходу, що включає технологічні інновації, раціональне управління, врахування економічних умов, відповідність політичним рішенням та законодавству, а також активну міжнародну співпрацю та обмін знаннями.

Актуальний стан використання ресурсів в Україні характеризується як низкою викликів, так і можливостей. Зусилля, спрямовані на стале використання та відновлення природних ресурсів, важливі не тільки для економічного розвитку, але й для забезпечення екологічної стабільності та підвищення якості життя населення.

У галузі використання ресурсів України існує ряд проблем, які зросли внаслідок воєнних дій, розпочатих у 2022 році. Війна спричинила значні руйнування інфраструктури, загострила екологічні проблеми та змінила логістику ресурсного забезпечення (рис. 1).

Енергетична інфраструктура:

- Пряме ураження важливих об'єктів енергетики призводить до серйозних перебоїв у постачанні енергії, що впливає на всі сектори національної економіки.

Водні ресурси:

- Важливі інфраструктурні об'єкти, що забезпечують населення питною водою, постраждали, особливо в прифронтових зонах і окупованих територіях, ускладнюючи доступ до чистої води.

Сільськогосподарські ресурси:

- Обстріли та мінування аграрних угідь значно знижують продуктивність сільського господарства, що порушує не тільки внутрішнє харчове забезпечення, але й експортні можливості.

Екологічні наслідки:

- Воєнні дії призводять до великих екологічних проблем, які можуть мати довгострокові наслідки для здоров'я населення і стійкості екосистем.

Втрата людських ресурсів:

- Велика кількість біженців і переміщених осіб всередині країни, а також загибель або вимушений виїзд кваліфікованих працівників серйозно впливає на ринок праці. Відновлення людських ресурсів та реінтеграція вимушено переміщених осіб є однією з ключових задач у відновленні країни після конфлікту.

Рис. 1. Вплив війни на ресурси та інфраструктуру

Джерело: [1]

Успішне використання ресурсів у різних галузях економіки може слугувати взірцем для розвитку та модернізації підприємств і цілих секторів. Передові практики включають застосування інноваційних технологій, оптимізацію процесів та сталі управління ресурсами.

Одним із прикладів є агропромисловий сектор, де впровадження точного землеробства значно покращило використання земельних і водних ресурсів. Завдяки супутниковому моніторингу та системам GPS, фермери можуть точно дозувати внесення добрив та води, що зменшує витрати і забезпечує більш стійке ведення сільського господарства. Ці методи дозволяють не тільки збільшити врожайність, але й зменшити екологічний вплив.

З урахуванням сучасних викликів, зокрема, демографічної кризи та потреби відновлення економіки після воєнних конфліктів, одним з ключових напрямків для України є підвищення продуктивності праці. Підвищення ефективності використання людських ресурсів може стати вирішальним чинником у забезпеченні стійкого економічного зростання та соціального добробуту.

Однією з ключових стратегій для підвищення продуктивності праці в Україні, особливо в умовах післявоєнного відновлення, є розробка та впровадження програми повернення українських біженців додому. Ця програма не тільки допоможе відновити людські ресурси країни, але й забезпечить додатковий імпульс для економічного зростання [2].

Україна, зі своїм багатим природним, людським та інтелектуальним потенціалом, може значно скористатися від інтеграції новітніх технологічних рішень в основні галузі економіки [3].

Цифрові технології, такі як Інтернет речей, штучний інтелект (AI) та машинне навчання, можуть бути використані для оптимізації виробничих процесів, зниження витрат і збільшення продуктивності, що включає автоматизацію складних і повторюваних процесів, забезпечення точного контролю якості і швидке адаптування до змін у виробництві.

В умовах глобальних змін клімату та екологічних викликів, перед Україною постає завдання трансформувати свою

економіку у напрямку сталості. Стале виробництво та споживання можуть забезпечити не тільки екологічне виживання, але й економічну стабільність та соціальну справедливість. Перший крок у цьому напрямку – перегляд промислової політики з акцентом на екологічні стандарти. Нормативне регулювання щодо викидів в атмосферу, використання водних ресурсів, рециклінгу відходів та енергоефективності може стимулювати підприємства до впровадження інноваційних екологічно чистих технологій.

Зелені інвестиції мають стати пріоритетом для національних та міжнародних інвесторів, оскільки інвестиції в екологічно чисті технології та проекти сприяють довгостроковому економічному зростанню. Моніторинг та оцінка впливу впроваджених заходів мають регулярно проводитись для забезпечення їх ефективності та коригування стратегій у відповідності до змін у технологіях, ринкових умовах та соціально-економічному контексті.

Необхідно також зробити освіту та виховання населення щодо сталості пріоритетом, включаючи інтеграцію курсів про екологічну свідомість у програми навчальних закладів. Законодавча база повинна бути удосконалена для підтримки сталості, зокрема шляхом обмеження шкідливих викидів та заохочення використання вторинних ресурсів. Важливим також є залучення України до міжнародних екологічних ініціатив для доступу до фондів та технологій для сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Довгаль Н. С. Ресурсний потенціал підприємства: теоретичні основи. *Науково-технічна інформація*. Харків, 2009. № 1. С. 42–45.
2. Олешко А. А., Шацька З. Я., Ровнягін О. В. Smart-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
3. Здор Я. С., Майстро Р. Г. Ефективність використання ресурсів підприємства. *НТУ «ХПИ»*. м. Харків: 2019. Ч. III. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/>